

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ**Α Π Ο Φ Α Σ Η**
44/2025

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 11.2.2025 και ώρα 11:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Ευτύχιο Παλλήκαρη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr») και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόν το μέλος Σπυρίδων Χρυσοφώτης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον ραδιοφωνικό σταθμό με τον διακριτικό τίτλο «FOCUS FM 103,6» Νομού Θεσσαλονίκης, ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία «ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ JDK I.K.E.», αναφορικά με διατάξεις περί: α) ακριβούς και αληθούς μετάδοσης των γεγονότων (με προσοχή και αίσθημα ευθύνης), β) ελέγχου των μεταδιδόμενων πληροφοριών και γ) υποχρέωσης διόρθωσης των ανακρίβειών, στη διάρκεια της εκπομπής με παρουσιαστή τον Στέφανο Δαμιανίδη, που μεταδόθηκε στις 27.7.2021. Η υπόθεση εξετάζεται κατόπιν της με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 4453/3.8.2021 μηνυτήριας αναφοράς της Α1 προς την Εισαγγελία της Β1 η οποία κοινοποιήθηκε στο ΕΣΡ.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε ο φάκελος με αριθμό 290/8.9.2021, ο οποίος ανατέθηκε στην διοικητική υπάλληλο Μαρία Κοντογιάννη και στον ειδικό επιστήμονα νομικό Αντώνη Κεχρή. Μετά την παραίτηση και αποχώρηση από το ΕΣΡ του ως άνω ειδικού επιστήμονα, ο φάκελος επαναχρεώθηκε στην ειδική επιστήμονα-νομικό Ρέα Λαμπροπούλου. Η Διοικητική Υπάλληλος υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 1001/ΕΣ/11.11.2021 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών της

υπόθεσης. Στη συνέχεια, η Ειδική Επιστήμων κατέθεσε την με αριθμό πρωτοκόλλου 2000/ΕΣ/27.12.2024 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της εγκαλουμένης εταιρείας, παρέστησαν (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr») ο πληρεξούσιος δικηγόρος της Θωμάς Καλοκύρης, ο ραδιοφωνικός παραγωγός Στέφανος Δαμιανίδης και ο δημοσιογράφος διευθυντής σύνταξης Νικόλαος Πετρουλάκης. Ερωτηθέντες από την Πρόεδρο, οι ανωτέρω εκπρόσωποι δήλωσαν ότι γνωρίζουν το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβαν δε τον λόγο και ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους. Ζήτησαν στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να τους παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 21.2.2025, ώρα 14.00, και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Η εγκαλουμένη εταιρεία κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου 883/20.2.2025 υπόμνημα.

Την 17.3.2025 και ώρα 11.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Δημήτριο Σταυρόπουλο, Ευτύχιο Παλλήκαρη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόντα τα μέλη Σωκράτης Τσιχλιάς και Σπυρίδων Χρυσοφώτης, οι οποίοι είχαν κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ. Παρέστη επίσης και η ανωτέρω Εισηγήτρια, η οποία ανέπτυξε το ζήτημα προφορικά και στη συνέχεια αποχώρησε. Η Ολομέλεια, αφού ακροάσθηκε την επίμαχη ροή προγράμματος και μελέτησε το σύνολο των στοιχείων του φακέλου:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Νομικό Μέρος

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Ανεξάρτητη Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων. «Ο άμεσος έλεγχος του κράτους... έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων... την

εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και νεότητας».

2. Κατά το άρθρο 5Α παρ. 1 του Συντάγματος: «Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων».

3. Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 1 της ΕΣΔΑ (Ν.Δ. 53/1974) -όπως έχει μεταγλωττισθεί στη δημοτική επί τη βάση του Π.Δ. 76/2022- «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης, καθώς και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς παρέμβαση δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρο δεν εμποδίζει τα Κράτη να υποβάλλουν τις επιχειρήσεις ραδιοφωνίας, κινηματογράφου ή τηλεόρασης σε καθεστώς αδειοδότησης».

4. Το άρθρο 19 παρ. 2 του Ν. 2462/1997 (που κυρώνει το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα) ορίζει: «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της αναζήτησης, της λήψης και της μετάδοσης πληροφοριών και απόψεων κάθε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, προφορικά, γραπτά, σε έντυπα, σε κάθε μορφή τέχνης ή με κάθε άλλο μέσο της επιλογής του».

5. Κατά το άρθρο 11 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της ΣΕΕ): «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων. Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές».

6. Το άρθρο 5 παρ. 1 του Π.Δ. 77/2003 ορίζει: «Η μετάδοση των γεγονότων πρέπει να είναι αληθής, ακριβής και όσο είναι δυνατό πλήρης. Τα γεγονότα πρέπει να παρουσιάζονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης, ώστε να μη δημιουργούν υπέρμετρη ελπίδα, σύγχυση ή πανικό στο κοινό». Κατά την παρ. 2 του αυτού ως άνω άρθρου: «ανακρίβειες ή παραπλανητικές δηλώσεις διορθώνονται αμέσως στο πλαίσιο της ίδιας ή παρόμοιας εκπομπής».

7. Το άρθρο 8 παρ. 1 εδ. α' του Π.Δ. 77/2003 ορίζει: «Δεν πρέπει να μεταδίδονται πληροφορίες χωρίς να έχουν ελεγχθεί».

8. Σύμφωνα με την Υπόδειξη 1/26.9.2011 το Ε.Σ.Ρ. υποδεικνύει στους δημόσιους και ιδιωτικούς ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς της χώρας όπως... μεριμνούν 1. τα δελτία ειδήσεων και οι ενημερωτικές εκπομπές να συντάσσονται με αίσθημα ευθύνης, αντικειμενικότητα και πολυμέρεια για την έγκυρη ενημέρωση του κοινού. 2. Η μετάδοση των γεγονότων να είναι αληθής, ακριβής και όσο το δυνατόν πλήρης...

9. Τέλος, κατά τα στοιχεία β' και ε' της παραγ. 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000, το Ε.Σ.Ρ. ελέγχει την τήρηση των όρων και προϋποθέσεων καθώς και των εν γένει κανόνων και αρχών που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία και επιβάλλει, σε περίπτωση παραβάσεων, τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις.

Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών συνάγονται τα ακόλουθα:

Η ελευθερία της έκφρασης γνώμης συνδέεται με την ελευθερία της πληροφόρησης που αποτελεί βασική αξία της δημοκρατικής αρχής. Οι ελευθερίες του πληροφορείν και του πληροφορείσθαι αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση για την ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου, αλλά και συστατικό στοιχείο του δημοκρατικού πολιτεύματος (ΣτΕ 1901/2014 (Ολομ), πρβλ. ΕΔΔΑ, *Observer and Guardian v. the United Kingdom*, παρ. 59 β, ΕΔΔΑ, *Handyside κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, παρ. 49 και *Lingens κατά Αυστρίας*, παρ. 41-42, ΕΔΔΑ, *Centro Europa 7 S.R.L. και Di Stefano κατά Ιταλίας*, παρ. 131, ΕΔΔΑ, *Affaire Associazione Politica Nazionale Lista Marco Panella κατά Ιταλίας*, 30.11.2021, παρ. 44). Οι πάροχοι και οι προστηθέντες αυτών έχουν καθήκον να διαδίδουν πληροφορίες και ιδέες επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος, το καθήκον αυτό δε είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το δικαίωμα του κοινού να λαμβάνει τις συναφείς πληροφορίες και ιδέες (ΕΔΔΑ, *Axel Springer AC v. Germany*, 7.2.2012, παρ. 79, *Editorial Board of Grivna Newspaper v. Ukraine*, 16.4.2019, παρ. 85). Κατά την ΣτΕ 1227/2020 είναι μὲν δικαίωμα του καθενός να διαδίδει μέσω του Τύπου ειδήσεις, σχόλια και απόψεις, υπάρχει όμως και το δικαίωμα κάθε πολίτη να πληροφορείται και να ενημερώνεται τακτικά και ελεύθερα για κάθε εν γένει πολιτικό και κοινωνικό θέμα που τον ενδιαφέρει (σχετική και η ΣτΕ 1212/2018).

Η υποχρέωση για αντικειμενική, ακριβή και αληθή ενημέρωση καταλαμβάνει προεχόντως τις εκπομπές πολιτικού (και ευρύτερα ενημερωτικού) περιεχομένου,

δηλαδή τις εκπομπές πολιτικού και κοινωνικού διαλόγου και προβληματισμού, καθώς και τα δελτία ειδήσεων (ΣτΕ 1715/2020, 27/2020, 289/2019, 253/2012).

Για να διαμορφώσουν οι πολίτες σαφή εικόνα της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας πρέπει να λαμβάνουν πληροφορίες οι οποίες να είναι αληθείς, ακριβείς, τεκμηριωμένες και μη παραποιημένες. Ψευδείς ειδήσεις είναι αυτές που περιγράφουν γεγονότα, συμβάντα, δράσεις που δεν έχουν συμβεί. Οι μεταδιδόμενες πληροφορίες πρέπει να έχουν ελεγχθεί πριν τη μετάδοση τους, σε περίπτωση δε ανακοίνωσης ανακριβούς πληροφορίας, αυτή πρέπει να διορθώνεται αμέσως στο πλαίσιο της αυτής ή παρόμοιας εκπομπής. Ο δημοσιογράφος θεωρείται ότι ενήργησε καλόπιστα όταν έχει συλλέξει τις πληροφορίες του με δεοντολογικό τρόπο και έχει επιβεβαιώσει την ακρίβεια τους.

Κατά την απόφαση ΣτΕ 4418/2014: τα επίμαχα γεγονότα πρέπει να παρουσιάζονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης και να ελέγχονται πριν τη μετάδοση τους, να μη διατυπώνονται δε κρίσεις βασισμένες σε πιθανολογήσεις που εμφανίζονται υπό τη μορφή πληροφορίας, γιατί αυτή η παρουσίαση του θέματος είναι ικανή να δημιουργήσει σύγχυση και πανικό στο κοινό.

Κατά την απόφαση ΣτΕ 2064/2013: το ρεπορτάζ που αποτελεί προϊόν δημοσιογραφικής έρευνας πρέπει να ελέγχεται πριν μεταδοθεί για την ακρίβειά του και η διόρθωση της μεταδοθείσας ανακριβούς είδησης δεν αίρει την τελεσθείσα παράβαση της παρ. 1 του άρθρου 8 του Π.Δ. 77/2003 η οποία συνίσταται στη μη τήρηση εκ μέρους των συντελεστών της εκπομπής της υποχρέωσης που υπείχαν να ελέγξουν την ακρίβεια της περιεχούσας σε αυτούς πληροφορίας προ της μεταδόσεως της στο τηλεοπτικό κοινό.

II. Πραγματικό μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, την ακρόαση της επίμαχης ροής προγράμματος και τους ισχυρισμούς της εγκαλουμένης εταιρείας (προβληθέντες προφορικά και εγγράφως), προέκυψαν τα εξής:

A) Η καταγγέλλουσα A1 στην κοινοποιούμενη στο ΕΣΡ μηνυτήρια αναφορά της προς τον Εισαγγελέα B1 (αρ. πρωτ. ΕΣΡ Γ1) αναφέρει: *«Με την παρούσα... θέτω σε γνώση σας, για δικές σας νόμιμες ενέργειες, δηλώσεις που έγιναν στις 27.7.2021 σε δύο ραδιοφωνικές εκπομπές στη διάρκεια της ίδιας μέρας αλλά διαφορετικής ώρας-*

πρωινή και έκτακτη απογευματινή- του ραδιοφωνικού σταθμού Focus FM 103,6 από το δημοσιογράφο Στέφανο Δαμιανίδη και αφορούν περιστατικά εμβολιασθέντων κατά του ιού covid-19 που εμφάνισαν σοβαρές παρενέργειες εξαιτίας του εμβολίου και τα οποία καταγράφηκαν με προσωπική πρωτοβουλία γιατρών του Δ1 για τα αρχεία τους. Ο ανωτέρω δημοσιογράφος επικαλείται στοιχεία που με μήνυμα του έχει στείλει ιατρός του Δ1 στο οποίο γίνεται αναλυτική απαρίθμηση παρενεργειών, επιβαρυντικών περιπτώσεων αλλά και θανάτων που σχετίζονται, σύμφωνα με τις καταγγελίες, με τον εμβολιασμό κατά του ιού covid-19. Συγκεκριμένα, στα πλαίσια των ως άνω:

α) της πρώτης (πρωινής) ραδιοφωνικής εκπομπής του, ο δημοσιογράφος ασχολήθηκε με το θέμα των εμβολιασμών κατά του ιού covid-19. Αναφέρθηκε στο “τρίτο σοβαρό κομμάτι των εμβολιασμών”, αυτό των παρενεργειών των εμβολίων... Ανακοίνωνε στους ακροατές του ότι “Βαράνε τα κανόνια του Ναβαρόνε..., θα διαβάσω ένα μήνυμα που μου έστειλε γιατρός από το Δ1 . Έχω τα στοιχεία του στη διάθεση μου, για λόγους ευνόητους δεν θα τα δημοσιοποιήσω. Αλλά ο άνθρωπος είναι γιατρός. Αυτός και άλλοι γιατροί, που θα τους ακούσετε τις επόμενες ημέρες εδώ στον Focus Fm, έχουν ήδη αρχίσει και καταγράφουν πλέον, σε δικά τους αρχεία, τις παρενέργειες. Θα διαβάσω ένα μήνυμα σε λίγη ώρα, το οποίο είναι κόλαφος...κανονικά θα πρέπει ν’ ανοίξουνε ραδιοφωνάκια εκεί στην Εισαγγελία και ν’ ακούσουνε καλά... Ποιος είναι αυτός ο γιατρός; Για να ξεκινήσει αυτή η έρευνα. Ισχύουν, έχουμε τέτοιου είδους περιστατικά; Ο άνθρωπος μου τα λέει επώνυμα. Με παρακάλεσε σε πρώτη φάση να διατηρήσω την ανωνυμία του, έχω φυσικά τα στοιχεία, αλλιώς δε θα τα έλεγα...Και σεις που είστε μέσα απ’ το διαδίκτυο, κοινοποιήστε, στείλτε το σε φίλους σας, γιατί ξαναλέω, για την ιστορία του εμβολιασμού υπάρχουνε τρία σκέλη πολύ σημαντικά...”

β) της β’ έκτακτης απογευματινής εκπομπής: “το μήνυμα που μου έστειλε γιατρός από το Δ1 , έχω τα στοιχεία του στη διάθεσή μου, δε θα τα πω προς το παρόν, αναφορικά με τις παρενέργειες που παρατηρούνται τον τελευταίο μήνα στο Δ1 . Και μου λέει ο γιατρός: Τα δεδομένα που σου στέλνω είναι καταγραφές περίπου μηνός, υπάρχουν πολλά περισσότερα, απλά εμείς ξεκινήσαμε την καταγραφή τους τώρα τελευταία λόγω της παράνοιας που επικρατεί με τον εμβολιασμό. Μου γράφει λοιπόν:

-Περιστατικά 17 χρονών υγιέστατος και 19 χρόνων υγιέστατος με θρόμβωση άνω άκρου και οι δύο

-5 περιστατικά θρομβώσεων κάτω άκρου σε γυναίκες

-3 σίγουρα περιστατικά περικαρδίτιδας σε γυναίκες 50, 55 και 60 ετών

- 1 ακόμη περιστατικό περικαρδίτιδας σε 70 κάτι χρονών υπό διερεύνηση
- σοβαρότατη πνευμονία σε γυναίκα 52 ετών δύο μέρες μετά τον εμβολιασμό με ακατέβατο πυρετό, χρειάστηκε θωρακοτομή στην Αλεξανδρούπολη για παροχέτευση υπερζωοτικής συλλογής
- περιστατικά 50 και κάτι χρονών, δύο σίγουρα, με πλήρη κολποκοιλιακό αποκλεισμό
- θάνατος λίγες ώρες μετά από Pfizer από ανακοπή σε 52χρονο ασθενή
- πυρετός ακατέβατος σε 90χρονο μετά τη δεύτερη δόση Pfizer, ο οποίος βρέθηκε τελικά νεκρός στο σπίτι του, ο οποίος όμως κατά τα άλλα όμως ήταν πλήρως λειτουργικός και ανεξάρτητος
- πλήθος άλλων καρδιακών και εγκεφαλικών συμβάντων των οποίων οι περισσότεροι ήταν εμβολιασμένοι, χωρίς όμως να μπορούμε να αποδείξουμε δυστυχώς ή ευτυχώς τέλος πάντων εάν οφείλεται στο εμβόλιο
- αρκετές περιπτώσεις νέων ανθρώπων κάτω των 20 ετών με τοπική κυρίως λεμφοδενοπάθεια, μασχαλιαία- πρήξιμο κάτω από την μασχάλη, κάτι που συμβαίνει και σε άλλα εμβόλια, σημειώνει και υπογραμμίζει ο γιατρός
- πνευμονική εμβολή σε 58χρονο μετά από Astra Zeneca
- περιπτώσεις αναζωπύρωσης καρκίνου... τους ανησυχεί ότι πολλοί ασθενείς μετά το εμβόλιο παρατήρησαν σημαντική επιδείνωση...”

Με την ιδιότητα της Α1 βεβαιώνω ότι το νοσοκομείο δεν έχει γνώση των φερομένων ως καταγεγραμμένων περιστατικών και δηλώνει άγνοια για τη διαδικασία καταγραφής και δεν το επιβεβαιώνει. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει στη διάθεση του το νοσοκομείο, σε όλη τη διάρκεια της εμβολιαστικής περιόδου, από την έναρξη της στις 8.1.2021 έως σήμερα, το νοσοκομείο απασχόλησαν συνολικά τρία περιστατικά με υποψία παρενεργειών από τον εμβολιασμό για τα οποία το νοσοκομείο, ως όφειλε από το σχετικό πρωτόκολλο και τις οδηγίες που έχει, συνέταξε τις “κίτρινες κάρτες” και τις απέστειλε στον ΕΟΔΥ για περαιτέρω διερεύνηση. Μέχρι και σήμερα δεν έχουμε επίσημη ενημέρωση από το Υπουργείο, όπως προβλέπεται, ότι τα ανωτέρω περιστατικά συνδέονται με τον εμβολιασμό.

Επειδή οι δηλώσεις από μέσο μαζικής ενημέρωσης -ραδιοφωνικό σταθμό... για το κρίσιμο θέμα των εμβολιασμών κατά του ιού covid-19 που απασχολεί την παγκόσμια

κοινότητα είναι ανεύθυνες, στερούνται βασιμότητας και δημιουργούν σύγχυση και ανασφάλεια στους πολίτες σχετικά με την ασφάλεια και την αναγκαιότητα του εμβολιασμού ως μόνης λύσης για την ανάπτυξη τείχους ανοσίας κατά του ιού ... Άκρως επικίνδυνη, ανεύθυνη και αντίθετη στην ιατρική δεοντολογία και το νόμο κρίνεται και η συμπεριφορά του γιατρού που διαδίδει, με τον ως άνω τρόπο, προσωπικές εκτιμήσεις και απόψεις, στερούμενες επιστημονικής και ουσιαστικής βασιμότητας, ως καταγεγραμμένα στα πλαίσια του νοσοκομείου πλήθος περιστατικών παρενεργειών από το εμβόλιο... Με όσα διαδίδει και καταγγέλλει, εκθέτει το Δ1 όσον αφορά την τήρηση των πρωτοκόλλων..., εμφανίζεται δηλαδή το νοσοκομείο να αποκρύπτει από τον ΕΟΔΥ και το Υπουργείο Υγείας περιστατικά εμβολιασθέντων που εκδήλωσαν παρενέργειες από τον εμβολιασμό και να μην τα γνωστοποιεί για περαιτέρω έλεγχο.

Επειδή οι ως άνω συμπεριφορές του ραδιοφωνικού σταθμού, του δημοσιογράφου και του γιατρού του Δ1 θεμελιώνουν παράνομες, υπαίτιες και άδικες πράξεις που προβλέπονται και τιμωρούνται από τον ποινικό νόμο...

Ζητώ με την ως άνω ιδιότητα της Δ1 τη νόμιμη τιμωρία των υπευθύνων».

B1) Η πρωινή ενημερωτική εκπομπή σχολιασμού της υγειονομικής κυρίως επικαιρότητας που παρουσίασε ο Στέφανος Δαμιανίδης στις 27.7.2021 από ώρα 8.00' έως 11.00' μεταδόθηκε από το ρ/σ Focus 103,6 FM νομού Θεσσαλονίκης. Στη διάρκεια της μεταδίδονται επίσης συνεντεύξεις με καλεσμένα πρόσωπα και μηνύματα ακροατών.

Στις 8.21' ο παρουσιαστής συνομιλεί με φοιτήτρια που δεν επιθυμεί να εμβολιαστεί κατά του ιού covid-19 τονίζοντας ότι την ενοχλεί η υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού.

Στις 8.24' ο παρουσιαστής αναφέρει ότι υπάρχουν πολλά σκέλη για τον εμβολιασμό: το σκέλος “υποχρεωτικότητα” είναι κατάλυση του Συντάγματος. Για το σκέλος “αποτελεσματικότητα εμβολιασμού” λένε οι επιστήμονες -που κάποιοι τους χαρακτηρίζουν «τσαρλατάνους»- αλλά και τα στοιχεία λένε πως είναι διάτρητη η ανοσία που προσέφερε το εμβόλιο από τη μετάλλαξη Δέλτα¹. Ο παρουσιαστής αναφέρεται στον Διευθυντή Εργαστηριακής Φαρμακολογίας Ε1 (τον οποίο θεωρεί ως έναν από τους έξι στην Ελλάδα που έχουν επιστημονικό υπόβαθρο να αναλύσουν τα εμβόλια) λέγοντας πως ο συγκεκριμένος επιστήμονας θεωρεί πως όσοι έχουν

¹ Σύμφωνα με ανακοίνωση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) της 30.7.2021 «Τα κέρδη που αποκτήθηκαν δύσκολα στον αγώνα κατά της Covid 19 χάνονται καθώς εξαπλώνεται η μεταδοτικότερη παραλλαγή Δέλτα, αλλά τα εμβόλια που έχει εγκρίνει η ΠΟΥ παραμένουν αποτελεσματικά απέναντι στην ασθένεια»(aftodioikisi.gr)

εμβολιαστεί κατά 90% είναι ακάλυπτοι². Μνημονεύει δε τον Υπουργό Ανάπτυξης Άδωνη Γεωργιάδη ο οποίος ανακοίνωσε ότι ήταν θετικός στον ιό covid-19.

Στις 8.26' ο παρουσιαστής αναφέρει: «...Υπάρχει και ένα σοβαρότατο τρίτο κομμάτι, το οποίο δεν πρέπει να το παραβλέπουμε. Ποιο είναι αυτό; ... είναι οι παρενέργειες. Και ξέρετε... φίλες και φίλοι, ακροατές και ακροάτριες; ... Θα διαβάσω σε λίγη ώρα και μαζευτείτε και μαζέψτε και άλλους, θα διαβάσω σε λίγη ώρα ένα μήνυμα που μου έστειλε γιατρός από το Δ1 . Έχω τα στοιχεία του στη διάθεσή μου. Για ευνόητους λόγους ακόμα δε θα τα δημοσιοποιήσω. Αλλά ο άνθρωπος είναι γιατρός. Αυτός και άλλοι γιατροί που θα τους ακούσετε τις επόμενες ημέρες εδώ στον Focus Fm, έχουν ήδη αρχίσει και καταγράφουν πλέον σε δικά τους αρχεία τις παρενέργειες. Θα διαβάσω ένα μήνυμα σε λίγη ώρα το οποίο είναι κόλαφος. ... Κανονικά θα πρέπει ν' ανοίξουνε ραδιοφωνάκια εκεί στην Εισαγγελία και ν' ακούσουνε καλά και να πούνε “Δαμιανίδη έλα εδώ. Who is the guy? Ποιος είναι αυτός ο γιατρός;” Για να ξεκινήσει αυτή η έρευνα. Ισχύουνε, έχουμε τέτοιου είδους περιστατικά; Ο άνθρωπος μου τα λέει επώνυμα. Με παρακάλεσε σε πρώτη φάση να διατηρήσω την ανωνυμία του, έχω φυσικά τα στοιχεία, αλλιώς δε θα τα έλεγα, δε θα τολμούσα να πω τέτοια πράγματα, αλλά θα τ' ακούσετε σε πολύ-πολύ λίγο. ... Αλλά ανοίξτε λίγο να μας ακούσει και ο διπλανός! Και σεις που είστε μέσα απ' το διαδίκτυο, κοινοποιήστε, στείλτε το σε φίλους σας. Γιατί ξαναλέω. Για την ιστορία του εμβολιασμού υπάρχουνε τρία σκέλη πολύ σημαντικά.... Ένα είναι η υποχρεωτικότητα, κατάλυση του συντάγματος. Δύο είναι η αποτελεσματικότητα η οποία, καθηγητές που κάποιοι χαρακτηρίζουνε, τολμούν, κάποιοι Θεμιστοκλέους³, βεβαίως, βεβαίως να χαρακτηρίζουνε ως τσαρλατάνους, λένε ότι κατά πάσα πιθανότητα υπάρχει μεγάλο ποσοστό που είναι ακάλυπτο. Ο Ε1 είχε πει ότι κατά 90% ο Μητσοτάκης... είναι ακάλυπτος. Και πριν αλέκτωρ λαλήσει, όντας εμβολιασμένος πριν από έξι μήνες ο Άδωνης Γεωργιάδης, είναι θετικός. Καλά να είναι στην υγεία του, να το περάσει εύκολα. Θετικός σημαίνει όμως ότι και κολλάει και μεταδίδει. OK; Και τρίτο, το κομμάτι των παρενεργειών. Τι γίνεται με τις παρενέργειες; Σε λίγο θα διαβάσω μήνυμα γιατρού από το Δ1 ».

² Σύμφωνα με δελτίο ειδήσεων της ert.gr, ο καθηγητής κλινικής Φαρμακολογίας στο Ε1 δήλωσε ότι «αν το εμβόλιο της Pfizer εγκριθεί στις αρχές του 2021 στις ΗΠΑ, τότε μέχρι τέλους Φεβρουαρίου θα το έχουμε και στην Ευρώπη», πρόσθεσε δε «η αποτελεσματικότητα του εμβολίου από το 90% σε πειραματικό στάδιο ενδεχομένως να υποχωρήσει στο γενικό πληθυσμό αλλά και πάλι θα είναι πολύ ικανοποιητική και στο 70%...».

³ Μάριος Θεμιστοκλέους: Διετέλεσε Γενικός Γραμματέας Πρωτοβάθμιας Φροντίδας στο Υπουργείο Υγείας από το 2020 έως το 2023 και Συντονιστής του Εμβολιαστικού Προγράμματος κατά της Covid-19 «Επιχείρηση Ελευθερία».

Στη συνέχεια μεταδίδονται δηλώσεις της ΣΤ1 της οποίας τα λεγόμενα σχετικά με τους αντιεμβολιαστές σχολιάζει ο παρουσιαστής θεωρώντας πως άνθρωποι που τους χαρακτηρίζουν «τσαρλατάνους» δεν έχουν τηλεοπτικό χώρο ενώ είναι απόφοιτοι του Χάρβαρντ, κάνει δε σύγκριση με τη ναζιστική Γερμανία του 1940.

Μεταδίδονται οι δηλώσεις του Μάριου Θεμιστοκλέους ο οποίος ακούγεται να λέει: *«Δεν είναι θέμα ελευθερίας ή δημοκρατίας ή της ελευθερίας της άποψης οποιουδήποτε. Κάποιος που είναι υγειονομικός είναι υποχρεωμένος, με βάση την ιατρική δεοντολογία και τη νομοθεσία, να ακολουθεί διάφορους κανόνες. Στην ιατρική είναι πολύ εύκολο κάποιος- η ιστορία τους έχει ονοματίσει με ονόματα όπως “τσαρλατάνος”- σε κάποια πολύ μεγάλη δυσκολία, πρόβλημα υγείας, κάποιος να εκμεταλλευτεί αυτό και να εκφράσει μία διαφορετική άποψη. Η διαφορετική άποψη σ’ ένα επιστημονικό πεδίο δεν έχει κανένα έρεισμα, κανένα δημοκρατικό δικαίωμα ή ελευθερία έκφρασης και είναι υποχρέωση των συνταγμένων οργάνων της πολιτείας να αποσιωπήσουν, να περιθωριοποιήσουν και να τιμωρήσουν αυτούς τους γιατρούς. Ο εμβολιασμός είναι αναφαίρετο δικαίωμα του οποιουδήποτε, είτε θέλει να εμβολιαστεί είτε όχι. Γιατροί που εκπέμπουν μήνυμα παραπληροφόρησης..., δεν είναι θέμα του καθενός, υπάρχουν όργανα εθνικά και διεθνή, ο καθένας δεν ασκεί την ιατρική όπως θέλει, υπάρχει υποχρέωση συνταγμένων οργάνων να εφαρμόσουν τη νομοθεσία».*

Επί των λεγομένων του κ. Θεμιστοκλέους ο παρουσιαστής ασκεί έντονη κριτική θεωρώντας πως πρέπει να γίνει ανοιχτός επιστημονικός διάλογος με ανθρώπους που διαμαρτύρονται, πως η υποχρεωτικότητα δεν δικαιολογείται με τίποτα, πως το εμβόλιο δεν είναι αποτελεσματικό ούτε ασφαλές 100% όπως διαφημίζουν, πως οι πιθανότητες παρενεργειών μπορεί να είναι μικρές αλλά υπαρκτές γιατί κάποιος μπορεί να μη θέλει να πάρει το ρίσκο του εμβολιασμού αλλά να πάρει το ρίσκο του κορονοϊού. Ο παρουσιαστής τονίζει πως δεν είναι αντιεμβολιαστής, έχει εμβολιάσει τα παιδιά του με όλα τα εμβόλια που είναι δοκιμασμένα εδώ και δεκαετίες, αναρωτιέται δε γιατί να θεωρείται κάποιος αντιεμβολιαστής επειδή έχει ενστάσεις σε ένα σκεύασμα για το οποίο δεν υπήρξε επαρκές χρονικό περιθώριο να ελεγχθεί.

Στις 8.43’ ο παρουσιαστής μνημονεύει τον δικηγόρο Ζ1 ο οποίος φέρεται να του έχει στείλει μήνυμα. Το μήνυμα αναφέρεται σε ανοιχτή επιστολή γιατρών στην οποία συγκεντρώνονται υπογραφές, το κείμενο της είναι καταγγελτικό και βεβαιώνει ότι υπάρχει αύξηση παρενεργειών από τα εμβόλια.

Μετά αναφέρεται σε γιατρό από το Δ1 σε μήνυμα του οποίου φέρεται να αναγράφεται: *«Μου γράφει ο άνθρωπος: Τα δεδομένα που σου στέλνω είναι*

καταγραφές προ περίπου μηνός, υπάρχουν πολλά περισσότερα. Απλά, εμείς ξεκινήσαμε την καταγραφή τους τώρα τελευταία λόγω της παράνοιας που επικρατεί για τον εμβολιασμό. 19 χρονών, υγιέστατος και 25 χρονών, υγιέστατος με θρόμβωση άνω άκρου και οι δύο. 5 περιστατικά θρομβώσεων κάτω άκρου σε γυναίκες. 3 σίγουρα περιστατικά περικαρδίτιδας σε γυναίκες 50, 55 και 60 κάτι χρόνων. Ένα ακόμη περικαρδίτιδας σε 70 κάτι χρόνων υπό διερεύνηση. Σοβαρότατη πνευμονία σε 52 χρονών γυναίκα δύο μέρες μετά τον εμβολιασμό με ακατέβατο πυρετό, η οποία χρειάστηκε να κάνει μέχρι και θωρακεκτομή ... στην Αλεξανδρούπολη για παροχέτευση υπεζωκοτικής συλλογής. Περιστατικά 50 κάτι χρόνων, δύο σίγουρα με πλήρη κολποκοιλιακό αποκλεισμό, θάνατος λίγες ώρες μετά από Pfizer. Ανακοπή σε 52χρονο ασθενή. Πυρετός ακατέβατος σε 90χρονο αμέσως μετά τη δεύτερη δόση Pfizer, ο οποίος βρέθηκε τελικά νεκρός στο σπίτι του, κατά τα άλλα πλήρως λειτουργικός και ανεξάρτητος. Πλήθος άλλων εγκεφαλικών και καρδιακών συμβάντων των οποίων οι περισσότεροι ήταν εμβολιασμένοι, χωρίς όμως να μπορούμε να αποδείξουμε δυστυχώς ότι οφείλεται στο εμβόλιο. Αρκετές περιπτώσεις νέων ανθρώπων 20 κάτι χρόνων με τοπική κυρίως λεμφαδενοπάθεια, μασχαλιαία (εδώ όμως μπορεί να ειπωθεί ότι μπορεί να συμβεί σε οποιοδήποτε εμβόλιο και ισχύει, ναι μου λέει αυτό), πνευμονική εμβολή σε 58 χρονών μετά από Astra Zeneca, περιπτώσεις αναζωπύρωσης καρκίνων που φυσικά έχει ακόμα να μελετηθεί το θέμα αυτό, αλλά από ότι παραδέχονται και οι ίδιοι οι ασθενείς, μετά το εμβόλιο παρατήρησαν σημαντική επιδείνωση. Αυτά χοντρά-χοντρά Στέφανέ μου. Και φαντάσου, έχει ένα μήνα που ξεκινήσαμε την καταγραφή και τώρα σιγά-σιγά, σε πλήρη συνεννόηση των δικών μας στα διάφορα τμήματα του νοσοκομείου, αρχίζουμε συστηματικότερα. Σημειώνω ότι οι περισσότεροι γιατροί είναι εμβολιασμένοι στο Δ1 και ότι γενικώς δεν αποδέχονται τη συσχέτιση εμβολίων με τα περιστατικά που ανέφερα και όλα αυτά που δεν καταγράφουμε τους προηγούμενους μήνες...».

Στις 8.50' ο παρουσιαστής συνομιλεί με τον Η1 σχετικά με κείμενο θρησκευτικού περιεχομένου (που ο συνομιλητής χαρακτηρίζει “κατάπτυστο”) που διαβάστηκε από άμβωνος. Πρόκειται για μια εγκύκλιο της Ιεράς Συνόδου και ένα κείμενο 12 σημείων σχετικά με τα εμβόλια. Ο Η1 δηλώνει πως είναι ψέμα πως τα εμβόλια είναι δοκιμασμένα, ενώ είναι πειραματικά, πως η Ιεραρχία έχει παρατήρει τον πνευματικό της ρόλο και έχει γίνει πλασιέ επικίνδυνων φαρμακευτικών ουσιών που είναι βάση παραπληροφόρησης και ακατάσχετης ψευδολογίας, ότι τα κείμενα προκάλεσαν διχασμό, φασαρία και αντιδράσεις, ότι επίσκοποι επιτέθηκαν στο ποίμνιο τους με εκφράσεις μίσους, ότι ενώ η Ιερά Σύνοδος δεν αποφάσισε τον υποχρεωτικό

εμβολιασμό, κάποιοι επίσκοποι προσπάθησαν να επιβάλουν τον υποχρεωτικό εμβολιασμό στους ιερείς τους. Ο παρουσιαστής συμφωνεί πως είναι προαιρετικός ο εμβολιασμός ιερέων, υπάρχουν όμως πιέσεις σε ιερείς να εμβολιαστούν καθώς εκβιάζονται με αργία, αποκαλεί δε ήρωες τους ιερείς που αντιδρούν στον εμβολιασμό. Ο συνομιλητής του μιλά για καθεστώς ναζιστικής υγειονομικής δικτατορίας που βρυχάται, παροτρύνει δε σε σθεναρή αντίσταση στους εκβιασμούς.

Στις 9.02' ο παρουσιαστής επανέρχεται στην επιστολή που διακινείται μεταξύ υγειονομικών (για την οποία τον πληροφόρησε ο δικηγόρος Z1).

Στις 9.15' ο παρουσιαστής διαβάζει ξανά το φερόμενο μήνυμα του ιατρού από το Δ1 σχετικά με περιστατικά παρενεργειών λόγω του εμβολιασμού τους κατά της νόσου covid-19.

Στις 9.50' ο παρουσιαστής συνομιλεί με τον ιατρό Θ1 ο οποίος θεωρεί ότι με ναζιστικό και σταλινικό τρόπο ο Μάριος Θεμιστοκλέους ζητά τη φίμωση και τη δίωξη των αντίθετων επιστημονικών απόψεων (αποκαλώντας τους τσαρλατάνους), θεωρεί δε πως το εμβόλιο δεν παρέχει πλήρη προστασία. Ο παρουσιαστής τονίζει πως όσοι εμβολιάστηκαν έκαναν καλά, δε έχει να χωρίσει τίποτα με κανέναν.

Στις 10.13' ο ιατρός Θ1 κάνει μνεία σε ανακοίνωση του CDC (Center for Disease Control and Prevention- Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων-Εθνικό Ινστιτούτο δημόσιας Υγείας των ΗΠΑ). Σύμφωνα με τον καλεσμένο ιατρό, το CDC συνιστά νέα μέθοδο ανίχνευσης κορονοϊού και γρίπης, γεγονός που σημαίνει ότι έως εκείνη την στιγμή περιστατικά γρίπης εμφανίζονταν ως περιστατικά covid και άρα χάθηκαν άνθρωποι που δεν θεραπεύτηκαν για τη γρίπη που είχαν.

B2) Στην απογευματινή εκπομπή της 27.7.2021 που παρουσίασε ο Στέφανος Δαμιανίδης από ώρα 13.00' έως 14.00' από τον ίδιο ραδιοφωνικό σταθμό, ο παρουσιαστής ανακοινώνει πως ο ιατρός Θ1 είπε πως τα test PCR ήταν αναξιόπιστα γιατί ανιχνεύουν το ίδιο γρίπη και κορονοϊό που σημαίνει ότι, αφού τα test δεν μπορούσαν να διακρίνουν γρίπη από κορονοϊό, υπήρχαν ασθενείς που νοσούσαν από γρίπη αλλά ελάμβαναν θεραπεία κορονοϊού, ελπίζει δε όλο αυτό να μην έχει στοιχίσει σε ανθρώπινες ζωές.

Στις 13.20' ο παρουσιαστής διαβάζει ξανά το φερόμενο μήνυμα του ιατρού από το Δ1 σχετικά με περιστατικά παρενεργειών λόγω του εμβολιασμού τους κατά της νόσου covid-19.

Γ1) Περαιτέρω από την παρακολούθηση και καταγραφή των πραγματικών περιστατικών της εκπομπής, τις θέσεις της επιστήμης και νομολογίας προκύπτουν τα ακόλουθα:

ι) Δικαίωμα στην υγεία-Προσωπική αυτονομία: Δυνάμει των άρθρων 5 παρ. 2, 2 παρ. 1 του Συντάγματος και του άρθρου 2 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, το αγαθό της ανθρώπινης ζωής αναγνωρίζεται και προστατεύεται όχι μόνο ως δικαίωμα ατομικό αλλά και ως θεμελιώδης αξία των δημοκρατικών κοινωνιών καθώς η προστασία της ζωής αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας. Συναφώς, το δικαίωμα στην υγεία αναγνωρίζεται στο Σύνταγμα τόσο ως ατομικό όσο και ως κοινωνικό δικαίωμα.

Σύμφωνα με τη σκέψη 7 της απόφασης ΣτΕ 1684/2022(Ολομ.) *«Ειδικότερα, ως ατομικό, το δικαίωμα στην υγεία περιλαμβάνει την προστασία της ατομικής υγείας και σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας του ατόμου από προσβολές και διακινδυνεύσεις, καθώς και την ελευθερία του αυτοκαθορισμού του, ήτοι την ελευθερία του ατόμου να αποφασίζει το ίδιο για θέματα της υγείας του. Ως κοινωνικό, το δικαίωμα στην υγεία συνίσταται στην υποχρέωση του Κράτους προς παροχή στους πολίτες υπηρεσιών υγείας υψηλού επιπέδου και, γενικώς, στην υποχρέωσή του προς λήψη των αναγκαίων εκάστοτε θετικών μέτρων που αποβλέπουν στην προστασία της υγείας (Σ.τ.Ε. 2362/2019, 1847/2016 Ολομ. σκ. 8, 1187/2009 Ολομ. σκ. 5, 400/1986 Ολομ., Π.Ε. 229/2008 Ολομ.), έτσι ώστε να διασφαλίζεται η δημόσια υγεία, υπό την έννοια της πρόληψης των νοσημάτων και της προαγωγής της υγείας των πολιτών, στους οποίους εξ άλλου παρέχεται δικαίωμα να απαιτήσουν από το Κράτος την πραγμάτωση της αντίστοιχης υποχρεώσεώς του (Σ.τ.Ε. 622/2021, 943/2020 Ολομ., 400/1986 Ολομ.). Επομένως, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο η δημόσια υγεία, όπως είναι η κατάσταση πανδημίας λόγω της εμφάνισης ιού που διακρίνεται για την υψηλή και ταχεία μεταδοτικότητά του και την πιθανότητα προκλήσεως σοβαρών προβλημάτων υγείας στα άτομα τα οποία προσβάλλει, δημιουργώντας ακόμα και κίνδυνο για τη ζωή τους, το Κράτος, με γνώμονα την αρχή της προφυλάξεως, οφείλει να λαμβάνει όλα τα κατάλληλα και απαραίτητα μέτρα για τον περιορισμό της διαδόσεως της ασθένειας, και, κατ' επέκταση, τη μείωση της πιέσεως που ασκείται επί των υπηρεσιών υγείας, έως ότου εξευρεθεί επιστημονικώς τεκμηριωμένη λύση αποτελεσματικής αντιμετώπισεώς της, οι δε πολίτες έχουν δικαίωμα να απαιτούν την πραγμάτωση της σχετικής υποχρεώσεως του Κράτους. Η καταλληλότητα και η αναγκαιότητα των μέτρων εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως είναι, ιδίως, ο*

τρόπος μεταδόσεως, και κρίνεται επί τη βάσει έγκυρων και τεκμηριωμένων επιστημονικών, ιατρικών και επιδημιολογικών δεδομένων»⁴.

ii) Υποχρεωτικός εμβολιασμός-Πανδημία: Η παγκόσμια υγειονομική κρίση της πανδημίας του covid-19 αποτέλεσε ένα φαινόμενο με πολλαπλές συνέπειες σε οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο καθώς πολιτείες και κοινωνίες βρέθηκαν αντιμέτωπες με την αναγκαιότητα λήψης μιας σειράς πρωτόγνωρων – περιοριστικών των θεμελιωδών δικαιωμάτων - μέτρων έκτακτης ανάγκης, με τις πρώτες να έχουν ως γνώμονα των ενεργειών τους τη διασφάλιση του συμφέροντος των δευτέρων. Το καίριο ερώτημα που τέθηκε, αναφορικά με τα εν λόγω μέτρα έκτακτης ανάγκης, σχετιζόταν με τον συνταγματικά ανεκτό ή μη χαρακτήρα τους, ενόψει του γεγονότος ότι ελήφθησαν προς εξυπηρέτηση σκοπού υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος, ήτοι για την διασφάλιση και προστασία της δημόσιας υγείας. Ωστόσο, η συνταγματικότητα των μέτρων έκτακτης ανάγκης, για την διαχείριση της υγειονομικής κρίσης, δεν αναγνωρίστηκε ομόφωνα, καθώς η λήψη τους πυροδότησε έντονες αντιδράσεις. Στην προσπάθεια για διασφάλιση μιας υγιούς επανόδου στην «κανονικότητα», ως απαραίτητη προϋπόθεση θεωρήθηκε η εξεύρεση του εμβολίου κατά της νόσου covid-19 η αναγκαιότητα του οποίου έχει πυροδοτήσει κοινωνικό κυρίως σκεπτικισμό. Ο σκεπτικισμός αφορά το ερώτημα κατά πόσο η χρησιμότητα του εμβολίου υποκρύπτει μια υπερεθνική πολιτική σκοπιμότητα για άκρατο περιορισμό των θεμελιωδών ανθρώπινων δικαιωμάτων και ειδικότερα αν η λήψη του εμβολίου θα αποτελέσει «ισχυρή σύσταση» (οπότε θα υπάρχει ελευθερία επιλογής του εμβολιασμού) ή θα προβλεφθεί ως υποχρεωτική (οπότε θα συνδεθεί με έννομες συνέπειες σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των πολιτών)⁵.

Στο άρθρο 4 παρ. 3 περ. γ' iii του Ν. 4675/2020 προβλέπεται το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών. Στο στοιχείο β' ορίζεται *«Σε περιπτώσεις εμφάνισης κινδύνου διάδοσης μεταδοτικού νοσήματος που ενδέχεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, μπορεί να επιβάλλεται, με απόφαση του Υπουργού Υγείας, μετά από γνώμη της ΕΕΔΥ, υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού με σκοπό την αποτροπή της διάδοσης της νόσου. Με την ανωτέρω απόφαση ορίζονται η ομάδα του πληθυσμού ως προς την οποία*

⁴ Σύμφωνα με την απόφαση ΣτΕ 1684/2022 δεν αντίκειται στο Σύνταγμα ο υποχρεωτικός εμβολιασμός των εργαζομένων σε δομές υγείας. Κατά την ΣτΕ 1762-4/2023 δεν αντίκειται στο Σύνταγμα ο υποχρεωτικός εμβολιασμός για άτομα άνω των 60 ετών, ενώ κατά την ΣτΕ 1400/2022 είναι σύμφωνος με το Σύνταγμα ο υποχρεωτικός εμβολιασμός σε μέλη της ΕΜΑΚ(Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών που υπάγεται στο Πυροσβεστικό Σώμα)

⁵ Σεβαστή- Μαρία Καρακώστα (Δικηγόρος, ΜΔΕ Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης ΑΠΘ) «Προσωπική αυτονομία και υποχρεωτικός εμβολιασμός στον καιρό του covid-19: Νομικά και Βιοηθικά ζητήματα», dimosiodikaio.gr

καθίσταται υποχρεωτικός ο εμβολιασμός με καθορισμένο εμβόλιο, η τυχόν καθορισμένη περιοχή υπαγωγής στην υποχρεωτικότητα, το χρονικό διάστημα ισχύος της υποχρεωτικότητας του εμβολιασμού το οποίο πρέπει πάντοτε να αποφασίζεται ως έκτακτο και προσωρινό μέτρο προστασίας της δημόσιας υγείας για συγκεκριμένη ομάδα πληθυσμού, η ρύθμιση της διαδικασίας του εμβολιασμού και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια». Η υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού (που, σύμφωνα με την ως άνω νομοθεσία, αφορά ομάδες πληθυσμού και όχι όλο τον πληθυσμό αδιακρίτως) να μην περιορίζει την προσωπική αυτονομία και την ελευθερία αυτοδιάθεσης των προσώπων, συνιστά όμως ενέργεια της πολιτείας για την περιχαράκωση του υπέρτερου αγαθού της δημόσιας υγείας (που είναι στόχος δημοσίου συμφέροντος). Απαραίτητη προϋπόθεση για τη λήψη του εμβολίου αποτελεί αφενός το εμβόλιο να έχει εγκριθεί για ανθρώπινη χρήση από τους αρμόδιους φορείς επί τη βάσει επιστημονικά τεκμηριωμένων πορισμάτων, αφετέρου να έχει προηγηθεί έγκυρη ενημέρωση του ενδιαφερόμενου προσώπου.

Κατά τη σκέψη 10 της απόφασης ΣτΕ 1684/2022 «...Η αρχή του αυτοπροσδιορισμού του ανθρώπου αποτελεί θεμελιώδη αρχή, η οποία διέπει το δίκαιο (πρβ. Ε.Δ.Δ.Α. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, 29-4-2002, υποθ. 2346/02), άρρηκτα συνδεδεμένη με την αξία του ανθρώπου (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος) και το δικαίωμα στην ανάπτυξη της προσωπικότητας (άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος). Ειδικότερη έκφανση της ως άνω αρχής αποτελεί, στο πεδίο της ιατρικής φροντίδας, η παροχή συναινέσεως του ασθενούς πριν από την πραγματοποίηση ιατρικών πράξεων, η οποία προϋποθέτει την προηγούμενη ενημέρωση του ενδιαφερομένου. Ωστόσο το δικαίωμα σε προηγούμενη ενημέρωση και στην παροχή συναινέσεως δεν είναι απόλυτο, αλλά υποχωρεί όταν επιβάλλεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος συνιστάμενους, μεταξύ άλλων, στην προστασία της δημόσιας υγείας, εφ' όσον τούτο προβλέπεται από τον νόμο και τηρείται η αρχή της αναλογικότητας (βλ. ιδίως άρθρο 26 της Σύμβασης του Οβιέδο, που στοιχείει προς τους περιορισμούς που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 8 της Ε.Σ.Δ.Α., βλ. επίσης τις σχετικές διευκρινίσεις της επεξηγηματικής έκθεσης [rapport explicatif] που συνοδεύει την σύμβαση σε <https://rm.coe.int/16800cce7e>. Εξ άλλου, στις προπαρασκευαστικές εργασίες της Συμβάσεως [travaux préparatoires] επισημαίνεται, ως προς το άρθρο 5 του σχεδίου [ακολουθώντας άρθρο 26 της Συμβάσεως], ότι η περίπτωση των υποχρεωτικών εμβολιασμών που μπορεί να πραγματοποιηθούν χωρίς τη συναίνεση του ενδιαφερομένου προσώπου καλύπτεται από την αναφορά στο άρθρο 26 στη δημόσια υγεία βλ. σε <https://rm.coe.int/16804586b7>)».

Κατά τη σκέψη 12 της απόφασης ΣτΕ 1684/2022 «...Στο από 13-4-2021 έγγραφό του, με τίτλο «COVID-19 και υποχρεωτικός εμβολιασμός: Ηθικοί προβληματισμοί και επιφυλάξεις» («COVID-19 and mandatory vaccination: Ethical considerations and caveats» σε <https://apps.who.int/iris/handle/10665/340841>), ο Π.Ο.Υ. αναφέρει ότι οι κυβερνήσεις και οι θεσμοί που ασκούν πολιτικές θα πρέπει να αξιολογήσουν τους ακόλουθους προβληματισμούς και επιφυλάξεις, προτού καταστήσουν τον εμβολιασμό υποχρεωτικό: 1. Αναγκαιότητα και αναλογικότητα, 2. Επαρκείς αποδείξεις για την ασφάλεια των εμβολίων, 3. Επαρκείς αποδείξεις για την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των εμβολίων, 4. Επαρκής προμήθεια, 5. Εμπιστοσύνη του κοινού και 6. Ηθικές διαδικασίες κατά τη λήψη αποφάσεων... Δεδομένου ότι η υποχρεωτικότητα αντιπροσωπεύει μία επιλογή πολιτικής που επεμβαίνει στην ατομική ελευθερία και αυτονομία, θα πρέπει να εξετάζεται μόνο εάν μπορεί να αυξήσει την πρόληψη σημαντικών κινδύνων νοσηρότητας και θνητότητας και/ή να προωθήσει σημαντικά και αναντίρρητα οφέλη για τη δημόσια υγεία. Εάν σημαντικοί για τη δημόσια υγεία αντικειμενικοί στόχοι δεν μπορούν να επιτευχθούν χωρίς εντολές - για παράδειγμα, εάν σημαντικός αριθμός ατόμων μπορούν, αλλά δεν θέλουν να εμβολιασθούν και αυτό είναι πιθανόν να καταλήξει σε σημαντικούς κινδύνους - οι ανησυχίες τους θα πρέπει να αντιμετωπιστούν, εάν είναι δυνατόν προληπτικά. Εάν η αντιμετώπιση τέτοιων ανησυχιών είναι αναποτελεσματική και αυτές οι ανησυχίες παραμένουν εμπόδιο στην επίτευξη των στόχων για τη δημόσια υγεία ή και εάν τα χαμηλά ποσοστά εμβολιασμού, ελλείπει υποχρεωτικότητας, θέτουν τους άλλους σε σοβαρό κίνδυνο για σημαντική βλάβη, τότε η υποχρεωτικότητα μπορεί να θεωρηθεί «αναγκαία» για την επίτευξη των σκοπών δημόσιας υγείας... Συμπερασματικά, τα εμβόλια είναι αποτελεσματικά για την προστασία των ανθρώπων από τον covid-19, οι δε κυβερνήσεις και οι θεσμοί που χαράσσουν πολιτικές θα έπρεπε να χρησιμοποιήσουν επιχειρήματα για να ενθαρρύνουν τον εθελοντικό εμβολιασμό έναντι του covid-19 προτού σκεφθούν τον υποχρεωτικό εμβολιασμό. Όπως, άλλωστε, και στις άλλες πολιτικές δημόσιας υγείας, έτσι και οι αποφάσεις για υποχρεωτικό εμβολιασμό θα πρέπει να υποστηρίζονται από την καλύτερη διαθέσιμη απόδειξη και θα πρέπει να λαμβάνονται από νόμιμες υγειονομικές αρχές με τρόπο που είναι διαφανής, δίκαιος, χωρίς διακρίσεις και με τη συμβολή των θιγόμενων».

iii) Αξία εμβολιασμού-Παρενέργειες-Θέσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Σύμφωνα με τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 31.3.2020⁶: «Τα εμβόλια κατά της νόσου Covid-19 πληρούν υψηλά πρότυπα ασφάλειας και αποτελεσματικότητας που προβλέπονται στην ΕΕ. Η Επιτροπή συνήψε αρκετές συμφωνίες προαγοράς με φορείς ανάπτυξης εμβολίων και εξασφάλισε επαρκείς δόσεις για τον εμβολιασμό όλων των πολιτών της Ένωσης. Όλα τα εμβόλια έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μετά από αξιολόγηση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων(EMA-European Medicines Agency). Η Επιτροπή επισημαίνει ότι τα εμβόλια συμβάλλουν στην προστασία των ανθρώπων από ασθένειες και ότι, κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορονοϊού, ορισμένα άτομα διαδίδουν μη επιστημονικούς ισχυρισμούς κατά των εμβολίων. Οι ισχυρισμοί αυτοί εκμεταλλεύονται τους ανθρώπινους φόβους και κινδυνεύουν να προκαλέσουν μεγάλη ζημιά στη δημόσια υγεία. Οι παραπλανητικές πληροφορίες, οι επιστημονικά αναπόδεικτες θεωρίες και οι αβάσιμοι ισχυρισμοί ότι τα εμβόλια τροποποιούν το DNA ή δηλητηριάζουν τους εμβολιαζόμενους προκαλούν επιφυλακτικότητα απέναντι στα εμβόλια και αποτρέπουν τους πολίτες από τον εμβολιασμό. Όμως η παγκόσμια ιατρική ερευνητική κοινότητα εστίασε τις προσπάθειες της στην ανάπτυξη ασφαλών, αποτελεσματικών και υψηλής ποιότητας εμβολίων με στόχο τα υποψήφια εμβόλια να υποβληθούν σε αυστηρή αξιολόγηση από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων.

Οι παρενέργειες των εμβολίων είναι συνήθως ήπιες και προσωρινές. Άλλωστε οι παρενέργειες δεν είναι φαινόμενο αποκλειστικά των εμβολίων. Και άλλα φάρμακα, όπως και τρόφιμα, είναι γνωστό ότι προκαλούν παρενέργειες, μερικές σοβαρότερες από άλλες, αλλά τις περισσότερες φορές δεν εκδηλώνεται καμία παρενέργεια. Στις σπάνιες περιπτώσεις που παρατηρηθούν παρενέργειες, είναι σχεδόν πάντα ασήμαντες και δεν διαρκούν για πολύ. Το ίδιο ισχύει και για τα εμβόλια κατά της COVID-19.... Πλήρης κατάλογος με τις πιθανές παρενέργειες διατίθεται δημοσίως για τα εμβόλια που έχουν αναπτύξει οι εταιρείες BionTech-Pfizer, Moderna, Astrazeneca και Janssen... Ακόμη κι αν εμφανιστεί ένα σύμπτωμα αμέσως μετά τον εμβολιασμό, αυτό δεν σημαίνει αυτόματα ότι προκλήθηκε από το ίδιο το εμβόλιο· μπορεί να οφείλεται σε άλλα, μη σχετικά με το εμβόλιο αίτια και η ταυτόχρονη εμφάνισή του τη στιγμή του εμβολιασμού ίσως είναι απλώς μια ατυχής σύμπτωση. Ο μόνος τρόπος να γνωρίζουμε με βεβαιότητα αν μια παρενέργεια προκλήθηκε από το εμβόλιο είναι να περιμένουμε μέχρις ότου οι επαγγελματίες της υγείας εξετάσουν προσεκτικά όλους

⁶ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/coronavirus-response/fighting-disinformation_el

τους εμβολιασθέντες και διαχωρίσουν τις πραγματικές περιπτώσεις εκδήλωσης παρενεργειών από τις άσχετες με το εμβόλιο περιπτώσεις... Η διαδικασία έγκρισης του εμβολίου είναι τόσο σχολαστική όσο και διαφανής. Τα εμβόλια κατά της COVID-19, όπως και κάθε άλλο εμβόλιο, πρέπει να ολοκληρώνουν τρία στάδια κλινικών δοκιμών και να πληρούν υψηλά πρότυπα προτού ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA) εκδώσει θετική επιστημονική σύσταση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα εγκρίνει για δημόσια χρήση. Οι φαρμακευτικές εταιρείες διενεργούν τις εν λόγω κλινικές δοκιμές, σύμφωνα με τα πρότυπα που έχει θεσπίσει ο EMA για την επαλήθευση των αποτελεσμάτων των φαρμάκων που υποβάλλονται σε δοκιμές και για την προστασία της υγείας των συμμετεχόντων σ' αυτές... Δεν θυσιάζεται η ποιότητα για λόγους επιτάχυνσης της διαδικασίας...

Οι φαρμακευτικές εταιρείες είναι υπεύθυνες για τις παρενέργειες των εμβολίων που αγοράζονται στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τα εμβόλια. Η ευθύνη για τα προϊόντα ανήκει πάντα στην εταιρεία που είναι κάτοχος της άδειας κυκλοφορίας τους στην αγορά. Οι εταιρείες είναι υπεύθυνες για την ασφάλεια των προϊόντων τους και έχουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις, όπως να εφαρμόζουν πλήρες σχέδιο παρακολούθησης των κινδύνων, να αναφέρουν τυχόν παρενέργειες του προϊόντος και να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα παρακολούθησης... Οι ισχυρισμοί ότι οι συμβάσεις τις οποίες διαπραγματεύθηκε η Επιτροπή απαλλάσσουν τους παρασκευαστές εμβολίων από τις ευθύνες τους για τυχόν παρενέργειες είναι απλώς ψευδείς...»⁷.

Γ2) i) Στη διάρκεια της ραδιοφωνικής εκπομπής που παρουσίασε ο Σ. Δαμιανίδης στις 27.7.2021, ο παρουσιαστής ασχολήθηκε με το θέμα της πανδημίας του κορονοϊού covid-19, τον υποχρεωτικό εμβολιασμό και τις παρενέργειες αυτού στους εμβολιασθέντες. Διατυπώνει την άποψη ότι η υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού αποτελεί κατάλυση του Συντάγματος κάνοντας σύγκριση με τη ναζιστική Γερμανία του 1940, φαίνεται να αποδέχεται απόψεις καλεσμένου για επιβολή ναζιστικής υγειονομικής δικτατορίας, θεωρεί ήρωες τους ιερείς που αντιδρούν στον εμβολιασμό

⁷ Σχετικά δημοσιεύματα για τον εμβολιασμό κατά της νόσου covid-19 και τις παρενέργειες εξ αυτού:
-Δελτίο Τύπου Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου για τους υποχρεωτικούς εμβολιασμούς της 27.8.2021,
-Άρθρο Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ-ΓΝΑ «Αλεξάνδρα» με θέμα «Η σημασία του εμβολιασμού για την covid-19 -νεότερα δεδομένα από το ECDC» της 13.11.2023,
-Άρθρο του επίτιμου διδάκτορα Ιατρικής Σχολής της Σχολής Επιστημών Υγείας με θέμα «Τα εμβόλια για τον κορονοϊό έχουν ελάχιστες παρενέργειες» της 22.1.2024,
-Άρθρο της εφημερίδας «Καθημερινή» με τίτλο «Κορονοϊός: Έκθεση του ΕΟΦ για τις παρενέργειες των εμβολίων κατά της covid-19» της 24.4.2023[Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ],
-Άρθρο της εφημερίδας «το Βήμα» με τίτλο «Κορονοϊός: Έχουν παρενέργειες τα εμβόλια; Τι είναι το σύνδρομο post-vac;» της 16.6.2023,
-Δημοσίευμα της ertnews.gr με τίτλο «Covid-19: Τι δείχνει η μεγαλύτερη έως σήμερα παγκόσμια μελέτη για τις σπάνιες παρενέργειες των εμβολίων» της 20.2.2024[Πηγή:Medicalxpress]

και συνομιλεί με ιατρό (ο οποίος φέρεται να διατυπώνει την επιστημονική του άποψη⁸) που θεωρεί πως μπορεί να χάθηκαν ζωές εξαιτίας επισφαλούς μεθόδου ανίχνευσης κορονοϊού και γρίπης. Τα ανωτέρω λεγόμενα του παρουσιαστή και των συνομιλητών του, παρόλο που διαπνέονται από υπερβολή και στόμφο στην εκφορά του λόγου, μπορούν να θεωρηθούν ότι δικαιολογούνται καθώς εντάσσονται στα πλαίσια της ελευθερίας της έκφρασης, της ελευθερίας της επιστημονικής γνώμης και μεταδίδονται από δημοσιογραφικό ενδιαφέρον. Ο παρουσιαστής δεν τάσσεται αναφανδόν κατά του εμβολιασμού, αλλά μόνο κατά του υποχρεωτικού εμβολιασμού που φαίνεται να τον θεωρεί αντισυνταγματικό. Άλλωστε δηλώνει σαφώς πως δεν είναι αντιεμβολιαστής, αλλά έχει ενστάσεις για σκευάσματα των οποίων η αποτελεσματικότητα δεν είχε επαρκές χρονικό περιθώριο για να ελεγχθεί, τονίζει δε πως καλώς έπραξαν όσοι αποφάσισαν να εμβολιαστούν.

ii) Στη διάρκεια της εκπομπής, ο παρουσιαστής, καλώντας τους ακροατές και την Εισαγγελία να εντείνουν την προσοχή τους, μεταδίδει τρεις φορές μήνυμα ακροατή που φέρεται να είναι ιατρός στο Δ1. Ο τρόπος με τον οποίο ο παρουσιαστής μεταδίδει το μήνυμα καταδεικνύει πως υιοθετεί πλήρως το περιεχόμενο του. Το μήνυμα του ακροατή αναφέρεται σε περιστατικά παρενεργειών που φέρονται να έλαβαν χώρα μετά τον εμβολιασμό τους κατά της νόσου covid-19 στο Δ1 για διάστημα ενός μηνός περίπου. Στο μήνυμα υπονοείται ότι η καταγραφή των παρενεργειών σε εμβολιασθέντες πολίτες γίνεται με πρωτοβουλία ιατρών του νοσοκομείου οι οποίοι προτίθενται να την κάνουν συστηματικά. Το μήνυμα αναφέρεται σε περιπτώσεις παρενεργειών που αφορούν δύο υγιέστατους νέους 19 και 25 ετών οι οποίοι μετά τον εμβολιασμό τους υπέστησαν αμφότεροι θρόμβωση άνω άκρου, πέντε περιστατικά θρομβώσεων κάτω άκρου σε γυναίκες, τρία

⁸ Η ελευθερία της επιστήμης περιλαμβάνει αφενός την ελευθερία επιλογής και ενασχόλησης με οποιαδήποτε επιστήμη ή επιστημονικό θέμα, αφετέρου περιλαμβάνει την ελευθερία της επιστημονικής γνώμης (άρθρο 16 Συντάγματος) και συγκεκριμένα την ελευθερία διαμόρφωσης, διατήρησης ή αλλαγής έκφρασης και διάδοσης μιας επιστημονικής γνώμης και θετικής ή αρνητικής αντίδρασης σε αυτήν. «Η ελευθερία της εκφράσεως και διαδόσεως της επιστημονικής γνώμης σημαίνει αφενός το ανεπίτρεπτο οποιουδήποτε ελέγχου και την ανεξαρτησία από οποιαδήποτε άδεια της προφορικής ή γραπτής εκφράσεως της επιστημονικής γνώμης και αφετέρου το ανεπίτρεπτο της επισυνάψεως από φορείς δημόσιας εξουσίας δυσμενών επιπτώσεων σε μια οποιαδήποτε επιστημονική γνώμη. Απαγορεύεται επομένως η θέσπιση “εγκλημάτων γνώμης”... Η απαγόρευση δυσμενών συνεπειών στην υποστήριξη μιας επιστημονικής γνώμης δεν σημαίνει ότι, στην περίπτωση κρίσεως της επιστημονικής ικανότητας ενός ατόμου, δεν μπορεί να κριθεί το επίπεδο των επιστημονικών του γνωμών και να συναχθούν από αυτό θετικές ή αρνητικές συνέπειες» [Πρόδ. Δαχτόγλου: «Συνταγματικό Δίκαιο-Ατομικά Δικαιώματα: Ελευθερία της Επιστήμης», 4^η έκδοση, 2012, σελ. 637 επόμ., sakoulas-online.gr. Βλ. επίσης Α. Μάνεσης: «Συνταγματική Θεωρία και Πράξη», 1980, τ. 1(η επιστημονική γνώμη δεν διώκεται...), Δ. Παπαδημητρίου «Συνταγματικές μελέτες», 2010, τ. 3(Ελευθερία της Επιστήμης και Σύνταγμα), σελ. 75)]

περιστατικά περικαρδίτιδας σε γυναίκες 50, 55 και 60 ετών, ένα περιστατικό περικαρδίτιδας σε 70 ετών άτομο που είναι υπό διερεύνηση, σοβαρότατη πνευμονία σε 52χρονη γυναίκα δύο μέρες μετά τον εμβολιασμό με ακατέβατο πυρετό (η γυναίκα χρειάστηκε να κάνει μέχρι και θωρακεκτομή ... στην Αλεξανδρούπολη για παροχέτευση υπεζωκοτικής συλλογής), δύο περιστατικά 50 κάτι χρονών με πλήρη κολποκοιλιακό αποκλεισμό, θάνατος ατόμου λίγες ώρες μετά από εμβολιασμό με Pfizer, ανακοπή σε 52χρονο ασθενή, πυρετός ακατέβατος σε 90χρονο αμέσως μετά τη δεύτερη δόση Pfizer (ο οποίος βρέθηκε τελικά νεκρός στο σπίτι του, ενώ κατά τα άλλα ήταν πλήρως λειτουργικός και ανεξάρτητος), πλήθος άλλων εγκεφαλικών και καρδιακών συμβάντων των οποίων οι περισσότεροι ήταν εμβολιασμένοι (χωρίς όμως να μπορεί να αποδειχθεί ότι οφείλεται στο εμβόλιο), αρκετές περιπτώσεις νέων ανθρώπων 20 κάτι χρόνων με τοπική κυρίως λεμφαδενοπάθεια, μασχαλαία (μπορεί όμως να ειπωθεί ότι μπορεί να συμβεί σε οποιοδήποτε εμβόλιο), πνευμονική εμβολή σε 58χρονο μετά από εμβολιασμό με Astra Zeneca, περιπτώσεις αναζωπύρωσης καρκίνων για τις οποίες πρέπει να υπάρξει μελέτη, αλλά όπως παραδέχονται οι ίδιοι οι ασθενείς, μετά το εμβόλιο παρατήρησαν σημαντική επιδείνωση. Στο τέλος του μηνύματος ο φερόμενος ιατρός του Δ1 σημειώνει πως οι περισσότεροι ιατροί του νοσοκομείου είναι εμβολιασμένοι και γενικώς δεν αποδέχονται τη συσχέτιση των εμβολιασμών με τις παρενέργειες που ανέφερε.

iii) Η καταγγέλλουσα Α1 στη μηνυτήρια αναφορά της που κοινοποιεί στο ΕΣΡ βεβαιώνει (ως εκπρόσωπος του νομικού προσώπου του Δ1) ότι το Νοσοκομείο δεν έχει γνώση των φερομένων ως καταγεγραμμένων περιστατικών που αναφέρθηκαν στην εκπομπή του Σ. Δαμιανίδη της 27.7.2021, δηλώνει άγνοια για τη διαδικασία καταγραφής την οποία δεν επιβεβαιώνει. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει στη διάθεση του το νοσοκομείο, σε όλη τη διάρκεια της εμβολιαστικής περιόδου, ήτοι από την έναρξη της στις 8.1.2021, το νοσοκομείο απασχόλησαν συνολικά τρία περιστατικά με υποψία παρενεργειών από τον εμβολιασμό για τα οποία το συγκεκριμένο νοσοκομείο συνέταξε τις “κίτρινες κάρτες” τις οποίες απέστειλε στον ΕΟΔΥ για περαιτέρω διερεύνηση, ως όφειλε από το σχετικό πρωτόκολλο και τις οδηγίες που έχει λάβει. Η Α1 δηλώνει πως μέχρι την ημερομηνία υποβολής της μηνυτήριας αναφοράς δεν έχει υπάρξει η προβλεπόμενη από το Υπουργείο επίσημη ενημέρωση ότι τα ανωτέρω περιστατικά συνδέονται με τον εμβολιασμό.

Θεωρώντας ότι η Α1 είναι η πλέον αρμόδια, ως εκπρόσωπος του νομικού προσώπου του Δ1 , να γνωρίζει όσα συμβαίνουν στο χώρο που διοικεί, να

αναλαμβάνει τις ευθύνες της διοίκησης, να ενημερώνει τους αρμόδιους φορείς, τότε η ίδια είναι υπεύθυνη για την τήρηση των ιατρικών αρχείων και την παρακολούθηση τους. Σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 3 του Ν. 3418/2005 (Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας) «*οι κλινικές και τα νοσοκομεία τηρούν τα ιατρικά τους αρχεία και τα αποτελέσματα όλων των κλινικών και παρακλινικών εξετάσεων*». Εξ αυτού συνάγεται ότι τα στοιχεία που παραθέτει η Α1 στην κοινοποιούμενη στο ΕΣΡ μηνυτήρια αναφορά της είναι τα επίσημα στοιχεία που διατηρεί το νοσοκομείο σχετικά με τον εμβολιασμό κατά της νόσου covid-19 και τις παρενέργειες αυτού στους εμβολιασθέντες.

Ακόμα και αν ιατροί του νοσοκομείου αποφάσισαν, πέραν της τήρησης του επίσημου ιατρικού αρχείου του νοσοκομείου, να δημιουργήσουν ένα αρχείο με δική τους πρωτοβουλία για παρακολούθηση των παρενεργειών που οφείλονται στον εμβολιασμό, αυτό το αρχείο δεν είναι επίσημο ούτε μπορεί να ανακοινωθεί δημοσίως καθώς η δημοσιοποίηση του, εφόσον αυτή στηρίζεται σε εικασίες και πιθανότητες που δεν έχουν επιβεβαιωθεί επιστημονικά, μπορεί να προκαλέσει (και μάλιστα σε έκτακτες συνθήκες υγειονομικής κρίσης) ανασφάλεια, σύγχυση ακόμα και πανικό στο κοινό ως προς τη σοβαρότητα, την έκταση και τη βαρύτητα των παρενεργειών του εμβολιασμού στην ανθρώπινη υγεία. Άλλωστε σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 του Ν. 3418/2005 «*Ο ιατρός...ασκεί το έργο του σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και πρέπει, κατά την άσκηση του επαγγέλματος του, να αποφεύγει κάθε πράξη ή παράλειψη η οποία μπορεί ... να κλονίσει την πίστη του κοινού προς το ιατρικό επάγγελμα*», ενώ κατά το άρθρο 17 παρ. 10 του ίδιου νόμου «*Δεν επιτρέπεται η δια των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης έκφραση απόψεων που μπορούν να προκαλέσουν σύγχυση ή παραπλάνηση του κοινού για θέματα υγείας...*».

Το ως άνω άρθρο 17 παρ. 10 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας συνάδει με το άρθρο 5 παρ. 1 του Π.Δ. 77/2003 σύμφωνα με το οποίο «*Η μετάδοση των γεγονότων πρέπει να είναι αληθής, ακριβής και όσο είναι δυνατό πλήρης. Τα γεγονότα πρέπει να παρουσιάζονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης, ώστε να μη δημιουργούν υπέρμετρη ελπίδα, σύγχυση ή πανικό στο κοινό*».

iv) Επιπλέον, στη διάρκεια της εκπομπής, καλεσμένος διδάκτορας Η1 (που κατά τεκμήριο δεν διαθέτει γνώσεις ιατρικής επιστήμης) εξέφρασε τη βεβαιότητα ότι είναι ψευδές πως τα εμβόλια είναι δοκιμασμένα, ενώ στην πραγματικότητα είναι πειραματικά. Ο παρουσιαστής δεν διατύπωσε κάποια αντίρρηση επί της θέσεως αυτής.

Όμως, σύμφωνα με τη σκέψη 18 της ΣτΕ 1684/2022 (Ολομ.) «Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων προέβη, σύμφωνα με τις διατάξεις των Κανονισμών 762/2004 και 507/2006... σε αυστηρό έλεγχο των εμβολίων κατά του κορωνοϊού covid-19... χωρίς να παραλειφθεί καμία από τις φάσεις επαλήθευσης της αποτελεσματικότητας και της ασφάλειας που απαιτούνται για την αδειοδότηση ενός φαρμάκου, με σκοπό να εγγυηθεί ότι αυτά ανταποκρίνονται στα ευρωπαϊκά πρότυπα ασφάλειας, αποτελεσματικότητας και ποιότητας και ότι είναι παρασκευασμένα και ελεγμένα σε πιστοποιημένα εργαστήρια. Οι δε άδειες κυκλοφορίας υπό αίρεση, τις οποίες τα εγκεκριμένα εμβόλια αυτά έχουν λάβει, βάσει της διαγραφόμενης από τις ανωτέρω διατάξεις διαδικασίας, η οποία δεν επινοήθηκε *ad hoc* για την αντιμετώπιση της τρέχουσας επιδημικής έξαρσης του νέου κορωνοϊού covid- 19, τελούν υπό καθεστώς αυστηρών εγγυήσεων και συνδέονται με συγκεκριμένες υποχρεώσεις των κατόχων τους και δεν είναι ούτε προσωρινές, ούτε άδειες χρήσης έκτακτης ανάγκης (άδειες μη εγκεκριμένων εμβολίων), που κατά τις ανωτέρω διατάξεις χορηγούνται όταν δεν έχουν υποβληθεί εκτενή προκλινικά ή φαρμακευτικά δεδομένα, αλλά χορηγούνται, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, όταν υπάρχουν επαρκή αλλά όχι εκτενή κλινικά δεδομένα, υπό τις ακόλουθες τέσσερις αυστηρές προϋποθέσεις: α) ότι η σχέση κινδύνου-οφέλους του φαρμάκου είναι θετική, β) ότι ο αιτών την άδεια θα υποβάλει εκτενή κλινικά στοιχεία, γ) ότι καλύπτονται ανικανοποίητες ιατρικές ανάγκες και δ) ότι το όφελος για τη δημόσια υγεία από την άμεση διάθεση στην αγορά του συγκεκριμένου φαρμάκου υπερτερούν του κινδύνου που οφείλεται στο ότι απαιτούνται συμπληρωματικά στοιχεία (άρθρο 4 Κανονισμού 507/2006). Επομένως, τα εμβόλια αυτά δεν είναι πειραματικά ή δοκιμαστικά (πρβ. Conseil d' Etat, απόφαση 455623/30-8-2021).... Περαιτέρω, τα πορίσματα της ιατρικής κοινότητας που είχε υπ' όψιν ο νομοθέτης κατά τον κρίσιμο χρόνο ψηφίσεως του επίδικου μέτρου, όπως είναι δημοσιευμένα από τον ΕΟΔΥ και άλλους επίσημους φορείς, τεκμηριώνουν ότι ο εμβολιασμός μειώνει τη μεταδοτικότητα και τη σοβαρότητα της νόσησης και ότι τα πιθανά οφέλη για τη δημόσια υγεία από τον εμβολιασμό υπερτερούν των τυχόν ανεπιθύμητων παρενεργειών, τόσο σε επίπεδο ατόμου όσο και σε επίπεδο γενικού πληθυσμού... Από τα παραπάνω συνάγεται ότι - με βάση τα δεδομένα που ίσχυαν κατά τον χρόνο που θεσπίστηκε το επίδικο μέτρο - τα εμβόλια κατά του κορωνοϊού είναι αποτελεσματικά, υπό την έννοια ότι η ολοκλήρωση του εμβολιαστικού κύκλου προστατεύει τον άνθρωπο από τη νόσηση και, πάντως, από τη βαριά νόσηση με covid-19...».

ν) Με το υπόμνημα του με αριθμό πρωτοκόλλου 883/20.2.2025, ο σταθμός προσκόμισε στο ΕΣΡ τα πρακτικά και την απόφαση Θ1 του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Β1 . Η απόφαση έχει εκδοθεί για την κατηγορία της διασποράς ψευδών ειδήσεων (άρθρο 191 παρ. 1 Π.Κ. ως ίσχυε προ της τροποποίησης δυνάμει του Ν. 4855/2021) και άμεσης συνέργειας στην ως άνω πράξη με πρώτο κατηγορούμενο τον Στέφανο Δαμιανίδη και μάρτυρα κατηγορίας τη Α1 . Η απόφαση κηρύσσει αθώους τους κατηγορούμενους Στέφανο Δαμιανίδη (δημοσιογράφο και ραδιοφωνικό παραγωγό) και Γρηγόριο Σερέτη (τότε διαχειριστή ραδιοφώνου) για το αδίκημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων επειδή δεν αποδείχθηκε από οποιοδήποτε αποδεικτικό μέσο ότι οι ψευδείς ειδήσεις που μεταδόθηκαν από τον ραδιοφωνικό παραγωγό στις 27.7.2021 πράγματι οδήγησαν πολίτες στη ματαίωση προγραμματισμένων πράξεων εμβολιασμού με αποτέλεσμα να μην πληρούται η αντικειμενική υπόσταση του διωκόμενου εγκλήματος⁹.

Επί τη βάσει όμως του σκεπτικού της απόφασης Θ1 αποδείχθηκε ότι «ο πρώτος κατηγορούμενος στη Β1 στις 27.7.2021, ως δημοσιογράφος και ραδιοφωνικός παραγωγός του ραδιοφωνικού σταθμού με την επωνυμία “Focus FM 103,6” νομού Θεσσαλονίκης... πραγματοποίησε δύο ραδιοφωνικές εκπομπές στη διάρκεια της ημέρας στις 27.7.2021, πρωινή και έκτακτη απογευματινή, κατά τη διάρκεια των οποίων ανέφερε δημόσια ως είδηση ότι στο Δ1 επιβεβαιώθηκαν ιατρικά περιστατικά εμβολιασθέντων πολιτών που εμφάνισαν σοβαρές παρενέργειες με αναλυτική απαρίθμηση αυτών, με εμφάνιση ακόμα και περιστατικών ιδιαίτερα επιβαρυνμένων ασθενών αλλά και θανάτων που σχετίζονται με τις καταγγελίες σχετικά με τον εμβολιασμό των πολιτών... Ο πρώτος κατηγορούμενος, ως δημοσιογράφος και παραγωγός, ασχολήθηκε με το θέμα των εμβολιασμών κατά του ιού της πανδημίας covid-19 επικαλούμενος επιβεβαιωμένα, κατά τους ισχυρισμούς του, ακλόνητα και αδιάσειστα στοιχεία προερχόμενα από έγκυρη πηγή και δη από γραπτό μήνυμα που του απέστειλε ιατρός του Δ1 , οπότε και, εκτός των γενικών τοποθετήσεων και αναφορών του, διέδωσε μετ’ επιτάσεως μέσα από τη σχετική ραδιοφωνική συχνότητα αλλά και από το διαδικτυακό του προφίλ, αναφέροντας ότι...». Ακολουθεί το κείμενο που

⁹ Το άρθρο 191 παρ. 1 του Π.Κ. ως ίσχυε πριν την τροποποίηση του επί τη βάσει του άρθρου 36 του Ν. 4855/2021 έφερε το περιεχόμενο: «Όποιος δημόσια ή μέσω του διαδικτύου διαδίδει ή διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις με αποτέλεσμα να προκαλέσει φόβο σε αόριστο αριθμό ανθρώπων ή σε ορισμένο κύκλο ή κατηγορία προσώπων, που αναγκάζονται έτσι να προβούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωση τους, με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στην οικονομία, στον τουρισμό ή στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή να διαταραχθούν οι διεθνείς της σχέσεις, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή...».

ανέγνωσε ο παρουσιαστής 3 φορές στη διάρκεια της εκπομπής και που φέρεται να του απέστειλε σε μήνυμα γιατρός από το Δ1 . Το σκεπτικό της απόφασης Θ1 του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Β1 συνεχίζει: «Ωστόσο, η ανωτέρω δημοσιευθείσα είδηση με το συγκεκριμένο περιεχόμενο, πέραν του ότι αναπαράχθηκε και αναδημοσιεύτηκε σε ευρεία κλίμακα, ήταν στο σύνολο της προδήλως ψευδής, καθόσον ουδόλως ανταποκρινόταν προς την αντικειμενική πραγματικότητα, μεταδόθηκε δημόσια κατόπιν πλήρους παραμόρφωσης της αλήθειας καθώς ουδέποτε επισυνέβησαν πράγματι τα ως άνω αναφερόμενα περιστατικά παρενεργειών ούτε βέβαια κατά λογική συνέπεια αυτά καταγράφηκαν επίσημα από το Δ1 ή ανεπίσημα και άτυπα..., το Δ1 απασχόλησαν τρία μόνο περιστατικά με υποψία παρενεργειών από τον εμβολιασμό... χωρίς να έχει υπάρξει επίσημη ενημέρωση περί του εάν πράγματι τα εν θέματι περιστατικά συνδέονται με τον εμβολιασμό, στοιχείο που έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τα όσα ισχυρίστηκε ο κατηγορούμενος μέσα από το μέσο ενημέρωσης στο οποίο εργάζεται και την ραδιοφωνική εκπομπή του, απευθυνόμενος σε ευρύτατο κύκλο πολιτών και αναφερόμενος για ένα κρίσιμο θέμα της κοινωνίας που συναρτάται με τον εμβολιασμό των πολιτών και συνδέεται άρρηκτα με την οικονομία και τη δημόσια υγεία. Αντίθετα ο κατηγορούμενος τελούσε σε θετική γνώση του κατ' ουσίαν ψευδούς περιεχομένου της ως άνω είδησης το οποίο και ήταν ικανό και πρόσφορο να επιφέρει και επέφερε ανησυχία και φόβο στους πολίτες καθώς και να ταραξεί και κλονίσει τη δημόσια πίστη στο δημόσιο σύστημα υγείας και τα μέσα καταστολής της διασποράς του ιού της πανδημίας πρωτίστως δε αυτό του εμβολιασμού, ήταν δε ικανή να επιφέρει το ανωτέρω αποτέλεσμα, δηλαδή να προκαλέσει σχετικό φόβο σε αόριστο αριθμό προσώπων...».

Δ) Επί τη βάσει των ανωτέρω, στη διάρκεια της υπό έλεγχο εκπομπής της 27.7.2021:

Δ1) Αναγνώσθηκε από τον παρουσιαστή μήνυμα ακροατή ο οποίος με την ιδιότητα του ως ιατρού (χωρίς αναφορά του ονόματος του) παραθέτει περιπτώσεις παρενεργειών που φέρονται να οφείλονται στον εμβολιασμό κατά της νόσου covid-19 στο Δ1 . Η απαρίθμηση γίνεται είτε με αριθμούς (ένα περιστατικό, 5 περιστατικά κ.λπ), είτε με αόριστες αναφορές (αρκετές περιπτώσεις, πλήθος συμβάντων), ενώ αναφέρονται και θάνατοι εμβολιασθέντων που φέρονται να οφείλονται στον εμβολιασμό: όλες δε αυτές οι περιπτώσεις έχουν συμβεί στο σύντομο διάστημα του ενός μηνός. Παρόλο που στο μήνυμα σημειώνεται πως οι ιατροί που αποφάσισαν να συντάξουν ιατρικό αρχείο με δική τους πρωτοβουλία δεν αποδέχονται γενικώς τη συσχέτιση των εμβολίων με τα αναφερόμενα περιστατικά παρενεργειών, η εντύπωση

που παραμένει στο κοινό από την ανάγνωση του μηνύματος (το οποίο υιοθετείται πλήρως από τον παρουσιαστή) είναι ότι οι εμβολιασμοί κατά της νόσου covid-19 δημιουργούν παρά λύνουν προβλήματα υγείας του πληθυσμού. Λαμβάνεται υπόψη ότι η περιοχή της βόρειας Ελλάδας και ειδικά η Β1 είχε αυξημένο αριθμό κρουσμάτων λόγω νόσησης από τον κορονοϊό¹⁰. Εξ αυτού κρίνεται πως το εν λόγω μήνυμα που μεταδόθηκε από τη δημόσια συχνότητα του ραδιοφωνικού σταθμού συνέβαλε στη δημιουργία σύγχυσης και πανικού στο κοινό καθώς δεν μεταδόθηκε με προσοχή και αίσθημα ευθύνης, δεν ήταν επαρκώς τεκμηριωμένο και ερειδόμενο σε επιστημονικά, ιατρικά και επιδημιολογικά πορίσματα, δεν υπήρξε δε κάποια διόρθωση της ανακρίβειας εκ μέρους της εκπομπής.

Δ2) Στην εκπομπή διατυπώθηκε εκ μέρους καλεσμένου που δεν σχετίζεται με την ιατρική επιστήμη η βεβαιότητα ότι τα εμβόλια κατά της νόσου covid-19 είναι πειραματικά και όχι δοκιμασμένα χωρίς τη διατύπωση κάποιας αντίρρησης από τον παρουσιαστή. Επί τη βάσει των ανωτέρω παρατιθέμενων στοιχείων (κυρίως τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 31.3.2020 και τα στοιχεία που επικαλείται η νομολογία του ΣτΕ), η εκτίμηση αυτή είναι ανακριβής, ατεκμηρίωτη και αντίθετη σε επιστημονικά δεδομένα, μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία σύγχυσης και πανικού στο κοινό, δεν υπήρξε δε κάποια διόρθωση της ανακρίβειας εκ μέρους της εκπομπής.

III. Υπαγωγή

Ενόψει των ανωτέρω, η Ολομέλεια αποφασίζει ομοφώνως ότι η εγκαλουμένη εταιρεία παραβίασε τις διατάξεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας σχετικά με α) την ακριβή και αληθή μετάδοση των γεγονότων (με προσοχή και αίσθημα ευθύνης), β) τον έλεγχο των μεταδιδόμενων πληροφοριών και γ) την υποχρέωση διόρθωσης των ανακρίβειών. Επομένως πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλουμένη διοικητική κύρωση.

Επιβάλλει κατά πλειοψηφία με ψήφους έξι (6) έναντι μίας (1) τη διοικητική κύρωση της συστάσεως.

Κατά τη γνώμη της Προέδρου, Ευτέρπης Κουτσαμάνη Δρίλια, η οποία μειοψήφησε, έπρεπε να επιβληθεί στην εγκαλουμένη εταιρεία η διοικητική κύρωση του προστίμου των 3.000 ευρώ.

¹⁰ Εφημερίδα «Καθημερινή»: Άρθρο με τίτλο «Επικοινωνία ΠτΔ με τη Α1 » της 27.11.2020, Δημοσίευμα ertnews.gr με τίτλο «“Ευχαριστώ” του Δ1 στους γιατρούς της Αττικής» της 20.1.2021

**ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ Η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ**

Δέχεται ομοφώνως ότι η εγκαλουμένη εταιρεία παραβίασε τις διατάξεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας σχετικά με α) την ακριβή και αληθή μετάδοση των γεγονότων (με προσοχή και αίσθημα ευθύνης), β) τον έλεγχο των μεταδιδόμενων πληροφοριών και γ) την υποχρέωση διόρθωσης των ανακρίβειών, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Επιβάλλει, κατά πλειοψηφία, στην εταιρεία με την επωνυμία ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ JDK Ι.Κ.Ε., ιδιοκτήτρια του ραδιοφωνικού σταθμού με τον διακριτικό τίτλο «FOCUS FM 103,6» Νομού Θεσσαλονίκης, τη διοικητική κύρωση της συστάσεως όπως τηρεί τις εκ της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας υποχρεώσεις της σχετικά με την ακριβή και αληθή μετάδοση των γεγονότων (με προσοχή και αίσθημα ευθύνης), τον έλεγχο των μεταδιδόμενων πληροφοριών και την υποχρέωση διόρθωσης των ανακρίβειών.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 17^η Μαρτίου 2025 και δημοσιεύτηκε την 17^η Απριλίου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΥΤΕΡΙΠΗ ΚΟΥΤΖΑΜΑΝΗ - ΔΡΙΛΙΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΑΡΑΖΙΔΟΥ